

In memoriam prof. dr. Erika Greber (15. 9. 1952 – 31. 7. 2011)

Peter Scherber, Dunaj

Sredi svojega plodnega dela nas je lanskega julija po hudi bolezni zapustila nemška komparativistka Erika Greber, ki je bila več let povezana tudi s slovenskim prostorom. Od 1998 je bila članica uredniškega sveta revije *Primerjalna književnost*, s svojimi prispevki pa je sodelovala na dveh slovenskih znanstvenih konferencah. Tako je leta 1997 za simpozij Obdobja 16 pripravila pomemben prispevek o sonetu z naslovom »Das Sonett als Textus (Gewebe, Netz, Geflecht): Poetologischer Sonettdiskurs, Textilmetaphorik und Textkonzeption« (Sonet kot *textus* [tkivo, mreža, pletež]: Poetološki diskurz soneta, metaforika tekstila in zasnova teksta). Leta 2005 se je udeležila mednarodnega komparativističnega kolokvija *Teoretsko-literarni hibridi: O dialogu literature in teorije* v Lipici s prispevkom o romanu v pisnih Viktorja Šklovskega *Zoo ali pisma ne o ljubežni*, leto pozneje objavljenim pod naslovom »Ljubezenska pisma med teorijo in literaturo« v posebni številki *PKn*, ki sta jo uredila Marko Juvan in Jelka Kernev Štrajn.

Po študiju slavistike in anglistike v Tübingenu in Göttingenu se je Erika Greber preselila v Konstanco, kjer je leta 1987 promovirala pri prof. dr. Renati Lachmann. Kot študentka postdoktorskega študija in kot prva dobitnica nagrade za poučevanje dežele Baden-Württemberg je bila habilitirana leta 1994 na Oddelku za slavistiko in komparativistiko. Od 1995 do 2007 je predavala na Oddelku za splošno in primerjalno literarno vedo na Univerzi Ludwiga Maximiliana v Münchnu. 1997/98 je bila leto dni zaposlena kot gostujoča predavateljica na Oddelku za angleško in primerjalno književnost Univerze Kalifornije, Irvine. Od leta 2007 pa je bila predstojnica Katedre za primerjalno književnost v okviru Oddelka za germanistiko in komparativistiko Univerze Friedricha Alexandra Erlangen-Nürnberg.

Že njena doktorska disertacija o zgodnji prozi Borisa Pasternaka z naslovom *Intertextualität und Interpretierbarkeit des Texts* (Intertekstualnost in interpretativnost besedila), ki je v knjižni obliki izšla leta 1989 v Münchnu, je med publikacijami z nemškega govornega prostora mejnik v raziskavah intertekstualnosti. Slednjo je avtorica postulirala kot »bistveni princip organizacije« in »faktor konstituiranja smisla« pri izgradnji pomena v Pasternakovi zgodnji prozi.

Poleg intertekstualnosti v monumentalnem osrednjem delu Greberjeve *Textile Texte* (2002) stopita v fokus njenega interesa še tekstualnost, prikazana ob metaforiki organskega in floralnega rastja, in koncept ruskega

pletanie sloves‘ oz. provansalskega *entrebescar los mots*. Knjiga ima podnaslov »Poetologische Metaphorik und Literaturtheorie: Studien zur Tradition des Wortflechtens und der Kombinatorik« (Poetološka metaforika in literarna teorija: Študije k tradiciji prepletanja besed in kombinatorike) in v sebi združuje kvintesenca in širino njenega literarnoteoretskega dela.

Kot urednica in soavtorica pomembnih edicij (med njimi dveh jubilejnih zbornikov, posvečenih prof. dr. Renate Lachmann) je Erika Greber sledila povsem novim in izvirnim vidikom primerjalne literarne vede, ki jih je predstavljala na osrednjih znanstvenih simpozijih z referati, kot sta »Vprašanje medialnosti pisave« in »O medijski teoriji literarne vede in o medialnih transformacijah sonetne oblike«. Njen zbornik s simpozija v Erlangnu *Schach in Literatur, Kunst und Literatur* (Šah v literaturi, umetnost in literatura) bo posthumno izšel v kratkem.

Erika Greber v več kot stotih objavah v zbornikih in periodičnih publikacijah razgrinja izredno širok spekter svojih znanstvenih interesov: od vselej izvirnih in pogosto tudi zabavno-kreativnih misli in eksperimentov v zvezi s sonetom (predvsem) v slovanskih književnostih do skoraj pozabljenega petrarkistke Sibylle Schwarz iz nemškega baroka. Prav ob njej je lahko dokazala svojo kompetenco tudi na področju študij spolov in feministične literarne teorije. Naratologija ter raziskovanje žanrov in tehnik pisanja literarne kombinatorike (anagrami, palindromi in ambigrami) nadaljujejo tradicijo konstanške literarne vede v okviru slavistike. Njena kulturnosemiotska, besedilnoteoretska in naratološka dela jo predstavljajo kot poglobljeno poznavalko in legitimno naslednico ruske formalne metode in klasičnih strukturalističnih konceptov. Ob tem se je posvečala tudi interpretaciji ruskih futurističnih besedil v kontekstu starih, od manierizma naprej vedno znova kulminirajočih besedilno-kombinatoričnih eksperimentov. Nenazadnje so jo zanimala tudi ,avantgardistična‘ vprašanja, kot so naslov, začetki besedil ali prizori prihodov (*Ankunftszzenen*) v dramatik.

Erika Greber je bila članica številnih mednarodnih odborov različnih revij in znanstvenih institucij, med drugim je bila v uredniškemu odboru nemške slavistične revije *Welt der Slaven* in knjižne zbirke *Palaestra*. Bila je sourednica revije *Poetica* in članica sveta ustanove Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS). Na tej ustanovi so v zelo osebno obarvanem nekrologu izjemno vživeto poudarili Erikine osebne in znanstvene preference:

»Močvirski tulipan (*Fritillaria meleagris*, nem. 'Schachblume' ali 'Schachbrettblume') iz družine lilijevk je bil Erikin najljubši cvet. Najbrž je predstavljal emblem njene šahovske estetike, njene strasti do igranja ter fascinacije nad umetelno naključnimi strukturami, in, kot so zagotovili njeni prijatelji, se vonja te cvetice (v nasprotju z vizualnimi podobami, tudi svoje lastne, do katerih je bila precej skeptična) nikoli ni mogla naveličati.«

Eriko sem poznal od njenih študentskih let v Göttingenu, ko je angažirano sodelovala pri mojih raziskovalnih projektih v okviru Slavističnega seminarja, in iz njene prve dobe v Konstanci. Kasneje sva se ponovno srečala v okviru Münchenskega projekta izdaje Jakobsonovih pesniških analiz in nazadnje na slavističnem kongresu v Tübingenu leta 2009. Takrat še nisva slutila, da jo bo kmalu zatem doletela smrtonosna bolezen.

Prevedla Tanja Petrič